

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 23. aprila 1897.

Politiški oddelek.

Nova večina in federalizem.

Kakor se kaže, je federalizem vez, ki veže novo večino posebno je ni druge stvari, ki bi vezala Dipaulijevo stranko in Mladočehe. Domneva se, da zlasti v šolskem vprašanju hoče nova večina delati na razširjenje deželne samouprave. Čehi in katoliška ljudska stranka so baje za to, da se zakonodaja o šolah izroči deželnim zborom. Čehi bi potem v severnih pokrajinah šolstvo uredili bolje na svobodnostni podlagi, kakor ugaja njih željam in težnjam, na Tirolskem, Predarliskem, Gorenjem in morda tudi Dolenje Avstrijskem, na Solnograškem bi pa upeljali versko šolo, kakor jo zahtevajo škofje. Tako vsaki nekaj pridobe.

Vprašanje le nastane, če bi bila taka rešitev šolskega vprašanja za nas Slovence ugodna. Reči moramo da ne. Naše razmere so bistveno različne od čeških. Kakor sedaj razmere stoje, je deželna samouprava za nas Slovence naravnost pogubna.

V koroškem, štajerskem, isterskem in tržaškem deželnem zboru imajo večino naši narodni nasprotniki, ki bi gotovo šole tako uredili, da bi služile le potujčenju Slovanov. Pa tudi v verskem oziru bi šola gotovo ne bila vzgledna, ako bi jo urejali ti deželni zbori. V goriskem deželnem zboru je večina zavisna od jednega ali dveh glasov in tudi ni verjetno, da bi Slovenci mogli kaj ugodnega doseči. Jedinó na Kranjskem je potem upati nekoliko ugodnejših razmer. Na Kranjskem je pa že sedaj šolstvo za Slovence precej ugodno uravnava.

Potrebno se nam je zdelo opozoriti na to nevarnost, ker noben drug slovenski list na to ne opozori, temveč se vse le veseli nove državnozbornske večine, katera pa mora še le pokazati svojo pravo vrednost.

Mi dobro vemo, da smo se izpostavili očitaniu, da razdiramo večino ali dobre odnošaje s Čehi, ako se upamo katero ziniti zoper federalizem. Pri nas so ljudje, ki

mislijo, da moramo vse le hvaliti in občudovati, kar ukrenejo Čehi, da si imamo že skušnje, da tudi češka politika nam ni bila v korist.

Jezikovno vprašanje bi se bilo lahko že pod Taaffejem ugodno rešilo, da se niso Čehi in Poljaki, ko so Nemci sprožili stvar, postavili na stališče, da stvar spada v deželne zборе. V državnem zboru je tedaj bila dovolj močna Slovanom prijazna večina, da bi se bilo dalo to vprašanje, pravično rešiti. Tako je pa sedaj še veliko vprašanje kako in kdaj se uravna. Grof Badeni kaže le malo dobre volje, jezikovni naredbi za Moravsko in Šlezijo le odlaša, dočim se na nas Slovence niti ne spomni.

Mi vemo, da kdo poreče, da Čehi nas ne bodo zatajili, kot naši slovanski bratje. Toda v politiki je tudi slednjemu bližja srajca kakor suknja. Tudi Hrvatje so slovanski bratje Slovakov, Rusinov in Srbov, pa so vendar nanje pozabili, ko so se poganjali z Madjari. Mi ne moremo zahtevati od Čehov, da zaradi nas zataje svoje koristi.

Po našem mnenju je dolžnost naših poslancev storiti vse, da se šolska zakonodaja ne izroči deželnim zborom, dokler ne bode popolnoma zagotovljena postavnim potom narodna enakopravnost v šoli ter da deželni zbori o tem ukrepati ne bodo mogli. V tem oziru bodo Slovence podpirali gotovo Rusini, naj so že z našimi poslanci v enem klubu ali ne.

Ljudska šola še ne pride precej v državnem zboru na vrsto, ker sedanja vlada ne želi spremembe šolskega zakona, a v teku te postavodajne dobe se pa bode najbrž stvar sprožila, ako ostane sedanja večina. Vlada ne vodi več državnega zbora, temveč bode državnozbornska večina vodila vlado, kakor se kaže.

Ker je pa vsekako potrebno, da naši poslanci za časa stvar dobro premislijo in v tem smislu vplivajo na parlamentarni položaj, za to smo na stvar že danes opozorili. Mi nikakor ne dvomimo, da bi bil slovenski poslanec, bodi si te ali one stranke, ne bil voljan potegovati se za naše narodne koristi, a bojimo se pa, da bi tega ali onega le utegnili zapeljati tuji vplivi. Jeden bi

se utegnil udati željam katoliške ljudske stranke, drugi pa željam Čehov. Od vseh stranij se bodo gotovo slikale dobre strani avtonomistične uredbe šol. Posebno se bode seveda naglašalo, da se s tem priloži huda zaušnica nemškim liberalcem. Kateri slovanski poslanec bi pa ne maral udrihniti po tej stranki?

Politični pregled.

Nova večina vladi nič prav ne ugaja. Rada bi jo vsaj nekoliko razbila in vanjo vrinila nekaj nemških liberalcev. Pogaja se zaradi tega še vedno z nemškimi veleposestniki, ki pa zaradi jezikovne naredbe za Češko ne marajo podpirati vlade. Sedanja večina se vladi ne bode dala voditi in baš to Badeniju ne ugaja. On bi pa na vsak način rad vodil. Govori se, da vlada odstopi ali pa razpusti parlament, ako se jej ne posreči dobiti povoljne jej večine. To seveda ni povse gotovo. Grof Badeni je tudi že pokazal, da se zna udati, če to zahtevajo razmere.

Za višjega državnega pravdnika pri nadsodišču v Gradcu je imenovan Ernest Steiner, državni pravdnik v Gradcu. Mož je dober znanec Gleispachov in to mu je pomagalo na to mesto. Gleispach se pri imenovanjih posebno ozira na nekdanje svoje tovariše in prijatelje. Steiner ne zna slovenščine, da si je skoro polovica okoliša graškega nadsodišča slovenska. Tretjina aktov, ki pridejo višjemu državnemu pravdnikstvu, je gotovo slovenskih. Gleispach je pa imel na razpolago popolnoma slovenščine veščega kompetenta ljubljanskega državnega pravdnika g. Pajka, pa ga je prezrl.

Dr. Lueger je župan dunajski. V torek je bil slovesno umeščen. Novi dunajski župan je pri tej priliki posebno naglašal svoje nemštvo. Pokazal je, da je nemški nacijonalec v krščanskosocijalnem plašču. Govori se, da je vlada se nakrat odločila potrditi dr. Luegerja, da si zagotovi za gotove slučaje krščanskosocijalne glasove, zlasti glede pogodbe z Ogersko. Na videz pa ostanejo krščanski socialisti še nadalje v opoziciji. Na Dunaju je bilo veliko veselje, da je dr. Lueger župan. Njegovi privrženci so mu bili priredili razsvetljavo. Nameravano bakljado je bila vlada prepovedala.

Narodni Nemci so sklenili sklicati shod v Draždane, da protestujejo proti jezikovni naredbi za Češko. S tem so hoteli posebno demonstrirati proti Avstriji, da so shod sklicali na Saksonskem, češ, v Avstriji bi ne mogli tako govoriti. Tudi so mislili na ta način izvenavstrijske Nemce vneti za to stvar, da bi se začelo neko občno nemško gibanje proti Badeniju in njegovim jezikovnim naredbam. Kakor se pa kaže, so se narodni Nemci malo zaračunali. Časopisi po Nemčiji se iz njih norčujejo, češ, da tako slabo za nemštvo pa v Avstriji le še ni, da bi poslanci ne mogli najti kraja, kjer bi se o tej stvari posvetovali.

Liberalci in narodni Nemci so si zopet v laseh. Lepa sloga, ki se je bila pokazala vsled češke jezikovne naredbe, je bilo hitro konec. Liberalci bi bili radi se gibanja proti jezikovni naredbi okoristili in vso stvar vzeli sami v roke. Poprašali so narodne Nemce, ko bi hoteli udeležiti se skupnega shoda proti jezikovni naredbi. Poslednji so precej spoznali, da bi tak shod le povečal liberalcem popularnost. Da bi se pa jim ne očitale, da motijo slogu Nemcev, odgovorili so, da se ga radi udeleže, ako se od shoda izključijo vsi židje. Židje po njih mnenju niso pravi Nemci in se nimajo nič mešati v nemške stvari. Liberalci, ki so v najtesnejši zvezi z židi, pa seveda v to niso mogli privoliti in tako se je razbila sloga mej liberalnimi in narodnimi Nemci.

Papež in orijent. — Poroča se, da namerava papež v prihodnjem tajnem konzistoriju čitati alokucijo glede orijen-

talnega vprašanja in izjaviti, da izroča varstvo katoliške cerkve v orijentu Francoski, Avstriji in Angleški.

Italija. — V italijanski zbornici je bila minoli teden razprava o dogodkih na Kreti. Več govornikov je prijemalo vlado zakaj podpira akcijo zoper Grke in se tem ne izroči Kreta. Najbolj strastno je govoril poslanec Imbriani, to je znan kričač italijanski, ki bi našo Avstrijo najraje v žlici vode vtopil. Poudarjal je, ako se grškim ustašem na Kreti brani delo za zedinje z Grško, potem tudi Italija nima pravice do Trsta in Tridenta. Naše oklopnice — tako je grmel Imbriani, — ki so nas stale toliko denarja, ne bi smele streljati na krečanske junake, ampak zasidrati bi se morale pred Trstom in Puljem. Končal je Imbriani naslednje svoj govor: „Ako pride do svetovne vojne ne bodo stale, tako se nadejam, naše ladije na iztoku, ampak pred Trstom“. Sicer večina zbornice ni pritrdila tem izvajanjem, vendar se mora za skrajno žalostno imenovati okoliščina, da sploh sede v zbornici Italije zaveznice Avstrije, ljudje takega mišljenja kakor je Imbriani.

Grško-turška vojska. — Česar je Evropa vsak dan pričakovala se je zgodilo. Grško-turška vojska se je pričela. Napovedala jo je Turška. Povod, da je Turška odločno nastopila so dali grški vojaki, ki so prihiteli ob jezeru Nezero pomagat grškim prostovoljcem, napadajočim turške pozicije. V nedeljo je v Atenah ministerski predsednik mnogoštevilno obiskanemu parlamentu naznanil, da je Turška napovedala vojsko. Predsednik je opisal razmerje ob grško-turški meji in je poudarjal, da so Turki krivi vseh pripetivših se prask. Turške čete so napale naše, je rekel predsednik, in so skušale zasedeti nevtralne pozicije. Našo ladijo „Macedonija“ so potopili. „Turčija je nam napovedala vojno in mi jo sprejememo“ tako je končal. Navdušeno pritrdjevanje je sledilo temu naznanilu. Ljudstvo napravi velikanse ovacije na vojsko odhajajočim vojakom. Iz Carigrada se javlja, da je turška vlada vse storila, da bi ohranila mir, Grška pa se mejnarodnega prava ni držala in je Turčijo prisilila, da je z napovedanjem vojske odgovorila. Ministerskega sveta sklep je sultan potrdil in vojno ministerstvo je vrhovnemu poveljniku Edhem-paši dalo kategoričen ukaz, da takoj prične vojno. To je Turčija naznanila grškemu veleposlaniku v Carigradu, povdarjaje da vsled grških napadov vse diplomatske zveze z Grško jenjajo in da se odpokliče turški poslanik v Atenah in sploh vsi turški konzuli v Grški. Grški poslanik in grški konzuli morajo Turčijo zapustiti. Grškim podložnikom se dovoli rok 14 dni, da odpotujejo iz Turške. Turška vlada je ob ednem izdala proklamacijo v kateri zvrča vso odgovornost na Grško. Formelno napovedana vojska se je s resnici tudi takoj pričela. Ob meji nasproti si stoječi vojski sta se takoj resno sprijeli. Poroča se že o prav ljutih in krvavih bitkah. Kdo ima že zabeležiti kak uspeh, o tem je težko govoriti. Turška poročila javljajo, da se dobro godi turški vojski, a grška vedo povedati o pridobitvah grških vojakov. Večja jasnost o položaju se utegne pač še-le po nekaterih dnevih pokazati. Resnica je, da se more zapričeta vojska zvati krvavo in hudo vojsko. Ugodnost za Turčijo je ta, da je močnejša od Grške, a poslednja ima to dobro, da ima veliko zaslombo v ustaših samih navdušenih bojovníkih, dočim mej Turki ni takega navdušenja. Kaj poreko k vojski evropske velevlasti, to danes še ni znano. Čuje se mnenje da velesile mej Turško in Grško ne morejo posredovati. — Po najnovejših poročilih soditi, bode Grška tepena. Ustaja v Makedoniji, na katero so se nadejali, se noče razširiti. Večina makedonskega prebivalstva je bolgarska, in noče iti za Grke po kostanj v ogenj, ker so dosedaj Grki se vedno kazali sovražne Bolgarom. 1885 leta so celo ugovarjali zjedinenju obeh Bolgarij. Grška cerkev je Bolgare vedno zatirala.